

LIBRIS
Ad **LIBRI**

We know
books

Florin ANDREESCU

ROMÂNIA
Transilvania
Transylvania

TRANSILVANIA

De la Dacia la Transilvania

Transilvania, partea centrală a României, îngrădită aproape în întregime de arcul carpatic, ca de o cetate naturală, este, din punct de vedere cultural, una dintre cele mai interesante regiuni istorice românești, o lume în care de-a lungul secolelor s-au confruntat și s-au conjugat modele spirituale răsăritene și apusene.

Teritoriul actual al Transilvaniei a constituit în Antichitate o parte importantă a statului carpato-dunărean Dacia, iar după anul 106 d.Hr., parte a provinciei romane cu același nume și nucleu al formării poporului român și limbii române.

În ciuda presiunilor exercitate de popoarele migratoare (vizigoții, hunii, gepizii, avarii, slavii, maghiarii și alții), după retragerea aureliană (275 d.Hr.), în Transilvania s-au perpetuat formele de organizare a vieții economice și sociale din perioada Imperiului Roman și au apărut mici structuri politice (obști), conduse de juzi (cnezi). Prin unirea mai multor obști au luat naștere formațiuni statale precum cea a lui Gelou – *dux Blachorum* (ducele românilor) –, care cuprindea bazinele Someșului Mic și Almașului, până la Poarta Meseșului – o zonă cu pământuri fertile și zăcăminte de aur și sare.

Transylvania, the central region of Romania, bounded almost entirely by the arc of the Carpathians, like a natural fortress, is one of the country's most interesting cultural and historical regions, a world where over the centuries eastern and western spiritual models have now clashed, now combined.

In Antiquity, the present-day territory of Transylvania formed an important part of the Carpathian and Danubian state of Dacia, which after 106 A.D. became a part of the Roman province of the same name and the nucleus from which were to develop the Romanian people and language.

Despite pressure from migratory tribes such as the Visigoths, Huns, Gepids, Avars, Slavs, and Hungarians after the withdrawal under the Emperor Aurelian in 275 A.D., the forms of organised economic and social life from the Roman period persisted in Transylvania and small communities, called *obști*, ruled by *juzi* (Latin *judices*) or *cnezi* (Slavonic *knjazija*) emerged. When a number of these *obști* coalesced, they gave rise to statelets such as that ruled by Gelou, *dux Blachorum*, the leader of the Vlachs, which encompassed the Someșul Mic and Almașul basins and stretched as far as the Poarta Meseșului Pass, a region of fertile lands and gold and salt deposits.

From Dacia to Transylvania

TRANSYLVANIA

După anul 1000, Regatul Ungariei, o alianță de triburi conduse de maghiari și stabilite la sfârșitul secolului al IX-lea în Câmpia Panonică, a început cucerirea „Țării de peste pădure” – Transilvania. Acest nume cu rezonanță latină a fost precedat de sinonimul său, Ultrasilvana. Ardeal este adaptarea în română a vechii denumiri maghiare Erdély, derivată de la substantivul *erdő*, care înseamnă „pădure”.

Pentru consolidarea stăpânirii, regii maghiari au desfășurat un amplu proces de colonizare, încurajând stabilirea în Transilvania, prin oferirea de moșii vaste și numeroase privilegii, a sașilor – o populație mixtă germană și valonă – și a secuilor – de origine turcică, considerați astăzi parte a grupului etnic maghiar. Legați prin interese comune, diferite de cele ale românilor, maghiarii, sașii și secuii au devenit grupuri etnice privilegiate și și-au organizat arii teritoriale și structuri laice și ecleziastice proprii. Sub dominația maghiară, stăpânii locurilor au fost deposedați de pământuri, li s-au îngăduit libertățile și au fost nevoiți să se adapteze normelor feudalismului apusean. Districtele românești au fost reduse și structurile feudale de origine romano-bizantină și bizantino-slavă și-au pierdut progresiv importanța. Declinul clasei sociale a românilor s-a accentuat după decretul semnat în 1366 de Ludovic I al Ungariei și emiterea *Fraterna Unio* (1437), actul prin care românii din Transilvania au devenit o națiune „tolerată” și au fost împiedicați să își exercite puterea ca stare, deci excluși de la conducerea țării – statut menținut până la desființarea iobăgiei și a sistemului politic medieval, în secolul al XVIII-lea.

Majoritatea conducătorilor români s-au retras la nivel local în țări (*terrae*) sau districte (*districtus Vlaches*), în special în zonele periferice ale Transilvaniei, în depresiuni, pe văile râurilor. Aceste „insule” au perpetuat specificul civilizației românești din voievodatul Transilvaniei, care va deveni în 1541 principat autonom. Interesele românilor au fost pentru scurt timp reprezentate de Mihai Viteazul, care la 1 noiembrie

After the year 1000, the Kingdom of Hungary, an alliance of tribes led by the Magyars which had settled in the Pannonian Basin at the end of the ninth century, began its conquest of Transylvania, 'the land beyond the forest,' or Ultrasilvana as it was known in an earlier period. The Romanian name for the region, Ardeal, derives from the Hungarian Erdély, whose root is the noun *erdő*, 'forest'.

To consolidate their rule, the Hungarian kings embarked on an intensive process of colonisation, encouraging settlement by offering vast estates and countless privileges to the 'Saxons', a mixed German and Walloon ethnic group, and the Szeklers, a Turkic ethnic group now regarded as part of the Magyar ethnicity. Bound together by common interests that differed from those of the Romanians, the Transylvanian Saxons and Szeklers became privileged ethnic groups and established their own territorial areas and lay and ecclesiastical structures. Under Magyar rule, the natives were dispossessed of their lands, their freedoms were curtailed, and they were forced to adapt to the norms of west-European feudalism. The number of Romanian districts dwindled and the old Roman-Byzantine and Byzantine-Slavonic feudal structures gradually diminished in importance. The decline of the Romanians as a social class was accelerated as a result of the decree issued by Ludwig I of Hungary in 1366 and then the *Fraterna Unio* of 1437, whereby the Romanians of Transylvania were reduced to a 'tolerated' nation, forbidden from exercising any form of self-governance, a status that was maintained until the abolition of serfdom and mediaeval political structures in the eighteenth century.

The majority of the Romanians' leaders withdrew to the *terrae* or *districtus Vlaches* at the edge of Transylvania, situated in depressions and along river valleys. These *terrae* were Romanian ethnic islands within the principality of Transylvania, which gained its autonomy in 1541. For a short time, Romanians' interests were served by Michael the Brave, who on 1 November 1599 was proclaimed Prince of

LBRIS

We know
books

LBRIS

We know
books

1599 s-a proclamat Principe al Transilvaniei și ulterior „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”. În ciuda faptului că a fost obligat să guverneze într-un mediu ostil, cu ajutorul instituțiilor împământenite, măsurile pe care le-a luat, pentru asigurarea egalității românilor cu celelalte națiuni și a ortodoxiei cu celelalte confesiuni din Transilvania, au resuscitat sentimentul de solidaritate românească.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea, habsburgii s-au instăpânit asupra Transilvaniei și, pentru a echilibra puterea stărilor, care nu au acceptat cu bucurie schimbările politice, au convins o parte a clerului și a populației ortodoxe să treacă la catolicism (devenind greco-catolici), cu promisiunea păstrării ritului bizantin și recunoașterii unor drepturi identice cu cele ale religiilor acceptate. Promisiunea nu a fost însă respectată. Până la obținerea acestor drepturi a trecut mult timp și a fost nevoie de ample acțiuni revendicative, în linia petiționară inițiată de episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein – a transformării culturii în armă de luptă politică (mișcarea de emancipare Școala Ardeleană) –, a confruntărilor directe (Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan) și a mișcărilor revoluționare (Adunările de la Blaj din 1848).

În 1918, la sfârșitul Primului Război Mondial, în timp ce Austro-Ungaria se recunoaște înfrântă, reprezentanții românilor din Transilvania decretează la Alba Iulia unirea teritoriilor lor cu România.

În ansamblul noului stat, odată cu un teritoriu de circa 100 000 de kilometri pătrați, a intrat o lume cu un tablou etnic și religios complex, cu istoria, obsesiile și sensibilitățile sale, cu zestrea sa spirituală, cu o vocație pentru luptă, ordine și temeinicie, cu experiența multiseclară a conviețuirii și a unei pronunțate europenități.

Transylvania and subsequently Ruler of Wallachia, Transylvania and all Moldavia. Despite the fact that he was forced to govern in a hostile territory, he was nonetheless able, with the help of local institutions, to implement measures that ensured that Romanians and the Eastern Orthodox faith were granted equality with the other nations and denominations of Transylvania, thereby reviving a sense of Romanian solidarity.

At the end of the eighteenth century, the Habsburgs became the rulers of Transylvania and, in order to achieve a balance of power among those who were less than overjoyed at the new political status quo, they persuaded a part of the Eastern Orthodox clergy and populace to embrace Catholicism. This led to the formation of the Uniate Church, which was promised the same rights as the officially recognised denominations while being allowed to preserve the Byzantine rite. The Habsburgs did not keep their promises, however: in order to secure the rights they were promised, the Uniates were forced to engage in a lengthy petitionary process, initiated by Bishop John Innocentius Micu-Klein; to transform their culture into a weapon of political struggle, in the form of the Transylvanian School, an emancipation movement; and to resort to direct confrontation: the rebellion led by Horea, Cloșca and Crișan in 1784 and the revolutionary Blaj Assemblies of 1848.

In 1918, in the aftermath of the First World War, after the Austro-Hungarian Empire conceded defeat, the Romanians of Transylvania declared their independence and the principality was unified with Romania.

Along with a territory of around one hundred thousand square kilometres, Romania also absorbed a complex ethnic and religious patchwork, with its own unique history, sensibilities and spiritual heritage, with its own vocation for self-determination, order, and meticulousness, its own centuries-long experience of cohabitation and strong Europeanism.

LIBRIS

We know
books

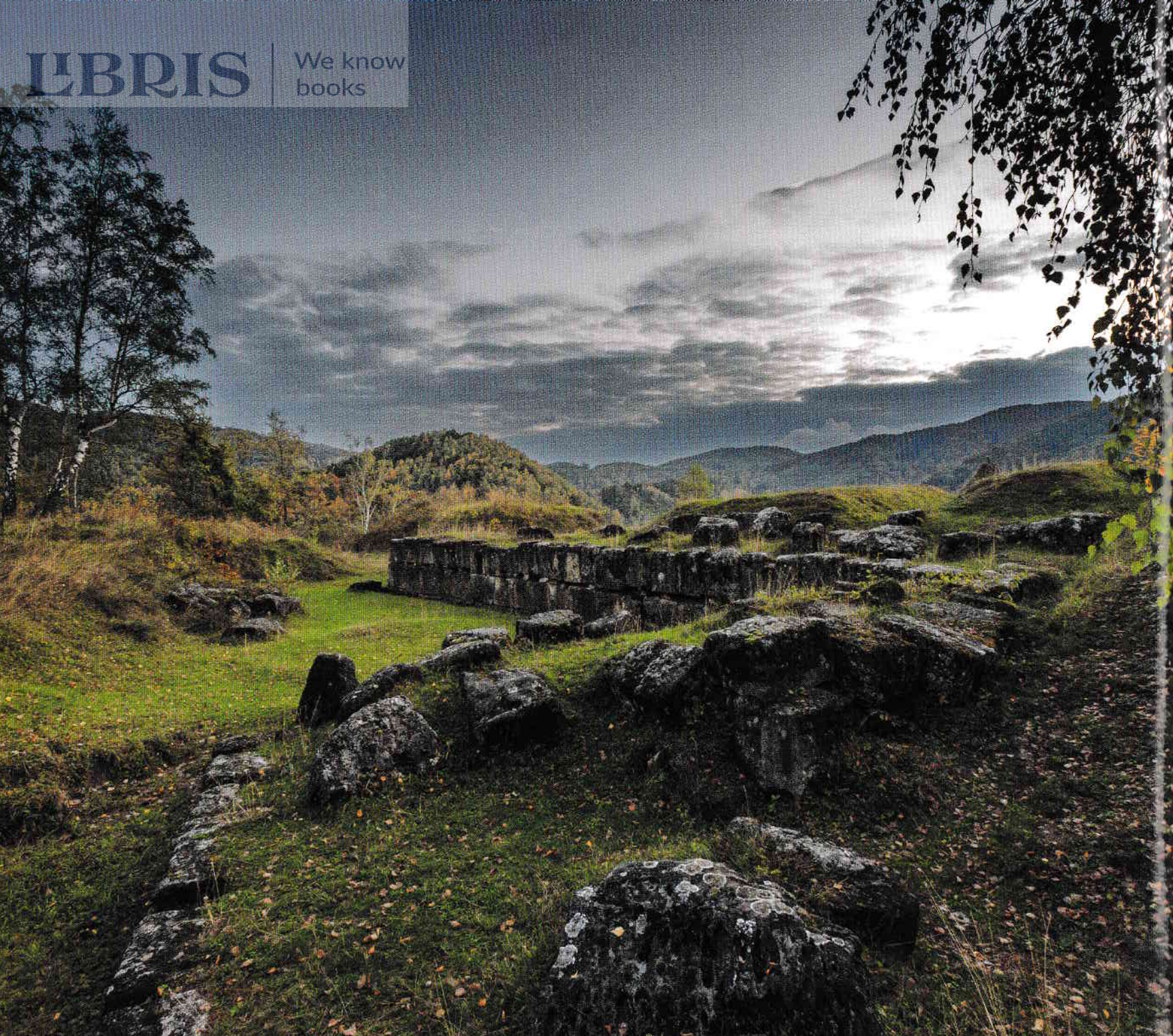
LBRIS

We know
books

LBRIS

We know
books

Munții Orăștiei (Șureanu), din sud-vestul Transilvaniei, au adăpostit nucleul statului dac, care a fost fondat în secolul I î.Hr. de Burebista, prin unirea triburilor geto-dace.

Cetățile dacice de la Sarmizegetusa Regia, Costești – Cetățuie, Costești – Blidaru, Lunca – Piatra Roșie, Bănița și Căpâlna, ridicate pe terase naturale sau artificiale, în vârf de dealuri, cu ziduri masive, de câțiva metri grosime, atestă faptul că dacii aveau o civilizație viguroasă și înfloritoare și cunoșteau tehnici evolute de arhitectură militară și religioasă.

Capitala dacilor – Sarmizegetusa Regia – ascunsă în inima codrilor, pe culmile Dealului Grădiștea, la 1 200 de metri altitudine, era centrul politic și militar al statului dac, dar și unul dintre cele mai importante centre meșteșugărești din Europa acelor vremuri, datorită bogatelor materii prime pe care le avea în apropiere. Amploarea și monumentalitatea construcțiilor sale sacre sunt dovezi ale profundului spirit religios al dacilor.

Sarmizegetusa Regia a atins apogeul sub regele Decebal (87-106), când se pare că se întindea pe 200 de hectare și avea circa 4 000 de locuitori. După cucerirea romană, a fost distrusă, capitala provinciei romane Dacia devenind Ulpia Traiana, întemeiată la circa 40 de kilometri de cea veche.

Menținerea Daciei sub controlul Imperiului Roman s-a făcut printr-un puternic sistem de apărare. Atât în zona *limes*-urilor, cât și în interiorul provinciei au fost concentrate mai multe legiuni și trupe auxiliare și au fost construite caste, turnuri, valuri și alte sisteme de fortificații. Prețiosul ținut aurifer din Munții Apuseni era apărat de Castrul Legiunii a XIII-a Gemina de la Apulum (azi, Alba Iulia) și de cel al Legiunii a V-a Macedonica de la Potaissa (azi, Turda).

În jurul puternicului castru roman din piatră de la Apulum s-a dezvoltat așezarea urbană cu același nume – important centru administrativ, militar și economic. Între zidurile castrului a fost clădită la începutul Evului Mediu Cetatea Bălgradului. Aceasta a fost înlocuită însă în secolul al XVIII-lea cu Cetatea Alba Carolina – cea mai complexă și măreață fortificație bastionară în sistem Vauban din Transilvania, din care se mai păstrează câteva fragmente.

- < Cetatea dacică Costești – Cetățuie a fost construită în secolul I î.Hr. pe vârful unui deal cu înălțimea de 514 metri. / The Dacian fortress at Costești – Cetățuie was built on the top of a 1,686-foot-high hill in the first century B.C.

The Orăștie or Șureanu Mountains of south-western Transylvania were at the heart of the Dacian state founded by Burebista in the first century A.D. when he united the Gaeto-Dacian tribes. The Dacian forts of Sarmizegetusa Regia, Costești – Cetățuie, Costești – Blidaru, Lunca – Piatra Roșie, Bănița and Căpâlna were built on natural or manmade terraces at the top of hills and ringed with walls feet thick, proof of the technical sophistication achieved by Dacian military and religious architecture.

The Dacian capital, Sarmizegetusa Regia, hidden deep in the forest atop Grădiștea Hill, at an altitude of 3,937 feet, was the political and military nerve centre of the Dacian state, as well as one of the most important centres for the crafts in Europe at the time, thanks to the local wealth of raw materials. The scale and monumentality of the Sarmizegetusa's religious structures are testimony to the deep religious feeling of the Dacians.

Sarmizegetusa Regia reached its apogée in the reign of King Decebal (87-106), when it seems to have stretched over 490 acres and had a population of around four thousand. After the Roman conquest, the city was razed and the capital of the new Roman province of Dacia became Ulpia Trajana, which was built around twenty-five miles from the old site.

The Romans constructed a powerful system of defences to keep Dacia under their control. A number of legions and auxiliary troops were concentrated in both the outlying areas or *limes* and the interior of the province. Castra, towers, vallums and other systems of fortification were built. The rich goldmining area of the Apuseni Mountains was defended by the castrum of the Thirteenth Gemina Legion at Apulum, today's Alba Iulia, and the Fifth Macedonica Legion at Potaissa, today's Turda.

Around the powerful stone castrum at Apulum, an urban settlement developed, becoming a major economic and administrative centre. In the early Middle Ages, the Bălgrad Fortress was built inside the walls of the old Roman castrum. In the eighteenth century, preserving fragments of the ancient structure, the Alba Carolina Fortress was built on the site, becoming the largest and most magnificent Vauban system of fortifications in Transylvania.

Țara Hațegului, partea de sud-vest a Transilvaniei, este una dintre cele mai interesante regiuni românești. Această zonă de circa 1 000 de kilometri pătrați, așezată într-un amfiteatru natural, la poalele munților Retezat, Șureanu și Poiana Ruscă, concentrează numeroase piese care completează misterioasa istorie a Pământului, dar și vestigii și monumente care creionează istoria poporului român.

Pe valea râului Densuș au fost descoperite urmele Mării Tethys, iar în albia râului Bărbat, în amonte de Hobița, pot fi observate roci deformate de forțele tectonice care au împins uriașele fragmente de crustă terestră, în timpul formării Carpaților. Apele Sibișelului șlefuiesc încă granituri (vizibile între satele Sânpetru și Ohaba-Sibișel, Paroș și Peștera) vechi de circa trei sute de milioane de ani, iar în valea aceluiași râu, în rocile sedimentare formate la sfârșitul Cretacicului, paleontologii au descoperit fosile de țestoase, crocodili și 10 specii de dinozauri pitici, care au trăit în urmă cu aproximativ 70 de milioane de ani, pe când Țara Hațegului era o insulă vulcanică. Toate aceste zone au fost incluse în Geoparcul Internațional UNESCO „Țara Hațegului”, care spune nu doar povestea pământului acestei zone, ci și a oamenilor ei, de la purtătorii culturilor Coțofeni și Wietenberg la locuitorii așezărilor fortificate specifice culturii Hallstatt și La Tène (perioada dacică) și de la coloniștii romani la românii perioadei feudale, care au reușit să își păstreze o anumită autonomie și după ce cnezatele lor au fost incluse în Regatul Ungariei.

Mărturiile ale prezenței romane în Depresiunea Hațeg sunt vestigiile capitalei provinciei romane Dacia – Ulpia Traiana Sarmizegetusa – și ruinele de *villae rusticae*, forumuri, amfiteatre și apeducte.

Dovezile existenței, în perioada feudală, a unei nobilimi românești în Țara Hațegului sunt cetățile de la Mălăiești, Colț, Răchitova și bisericile din piatră, cu valoroase ansambluri de pictură murală, de la Sânpetru, Colț, Sântămărie Orlea și spectaculoasa Densuș, construită în mare parte cu materiale provenite din ruinele orașului roman Ulpia Traiana Sarmizegetusa, aflat în apropiere.

The Hatzeger Land, in south-western Transylvania, is one of the most interesting Romanian regions. Covering around one thousand square kilometres, it lies in a natural amphitheatre in the foothills of the Retezat, Șureanu, and Poiana Ruscă Mountains and consists of numerous geological components that reveal the mysterious history of the Earth, as well as vestiges and monuments that mark out the evolution of the Romanian people.

In the Densuș Valley have been discovered traces of the Tethys Sea, and in the bed of the Bărbat River, upstream from Hobița, can be observed rocks contorted by the tectonic forces that thrust up gigantic chunks of the Earth's crust during the formation of the Carpathian Mountains. The Sibișelul River still polishes granite faces, visible between the villages of Sânpetru, Ohaba-Sibișel, Paroș, and Peștera, that are around three hundred million years ago. In the valley of the same river, in sedimentary rocks formed at the end of the Cretaceous, palaeontologists have discovered the fossils of turtles, crocodiles, and ten species of dwarf dinosaurs, which existed around seventy million years ago, when the Hatzeger Land was a volcanic island. All these areas are now part of the UNESCO Hatzeger Land International Geopark, which tells not only the story of the Earth in this region, but also its inhabitants, from the Coțofeni and Wietenberg cultures to the fortified settlements of the Hallstatt and La Tène cultures, in the Dacian period, and from Roman colonists to the Romanians of feudal times, who were able to preserve a degree of autonomy even after their princedoms were absorbed by the Kingdom of Hungary.

Evidence of Roman settlement can be found in the Hațeg Depression at the site of Ulpia Trajana Sarmizegetusa, the capital of the Roman province, and in the ruins of *villae rusticae*, forums, amphitheatres, and aqueducts.

Evidence of the existence of a Romanian nobility in the Hatzeger Land can be found at the forts of Mălăiești, Colț, and Răchitova, the stone churches of Sânpetru, Colț, and Sântămărie Orlea, with their important murals, and the spectacular basilica of Densuș, which was built partly using materials from the ruins of the nearby Roman town of Ulpia Trajana.

LBRIS

We know
books

